

Guttman Barbara

A hatalom paradigma változása

Erőszakmentes Kommunikáció a művészeti oktatásban

(Tézis)

1. A doktori értekezés problémaköre
2. A kutatási szándék
3. A dolgozat felépítése
4. Következtetés (konklúzió)

1. A doktori értekezés problémaköre

Az elmúlt két évtizedben megfigyelhető egy, a mai oktatási rendszer megváltoztatására irányuló tendencia . Néhány évente tanúi lehetünk az oktatási hatóságok által kezdeményezett valamilyen változásnak. Mindazonáltal úgy tűnik, hogy a probléma továbbra is ugyanaz: a diákok iskolai eredményei csekély mértékben korrelálnak az életben elért és a szakmai sikerekkel. A felsőfokú végzettség már nem biztosít munkahelyet vagy magasabb jövedelmet. A diákok unatkoznak az iskolában, nem szeretnek iskolába járni, míg a tanárok hatalmas erőfeszítéseket tesznek, hogy tanulásra motiválják a diákokat. Továbbá, az iskolai struktúra, úgy tűnik, hogy egyre kevésbé alkalmas arra, hogy megbirkózzon a társadalomban történő változásokkal.

A tudományos világ által a tanítási-tanulási folyamatról való ismeretek és az iskolában alkalmazott módszerek között óriási szakadék tátong. A különböző tudományágak, mint a pszichológia, pedagógia, neurológia, biológia, antropológia már több évtizedes elméleti és empirikus ismerettel rendelkeznek a tanulás folyamatáról. Tudják, hogyan lehetne a tanulás

folyamatát könnyed, örömteli és értelem teljes tevékenységgé tenni. Ennek ellenére az iskolák többségében az oktatás nem ennek szellemében zajlik.

1917 óta a művészeti szcénát egy kognitív váltás jellemzi, amit Duchamp kezdeményezett a ready-made tárgyakkal. Ez a váltás tette lehetővé, hogy megszülessen a 20. és a 21. századi képzőművészeti sokféleség a kifejezésben, a véleményben és az anyagok használatában. Ezekre a kérdésekre reagáltak művészeti intézmények: vagy avval, hogy a meglévő művészeti nevelés modernista megközelítéshez hozzáfűztek új tantárgyakat, témákat vagy avval hogy kezdeményezték a poszt-modern művészeti oktatást. Azonban mindkét megközelítés csak részben volt sikeres, mivel vagy nem tudta megfelelően megközelíteni a kortárs művészet kérdését, anyagait és gondolkodásmódját, vagy nem tudott elegendő figyelmet fordítani az emberi kapcsolatok kialakítására, amik fontos tanulási tényezők.

Az internet széles körű elterjedése szintén egy újabb tényező, amely hatással van mind az általános, mind a művészeti nevelésre. A könnyen elérhető, a gyors és nem központosított információáramlás, valamint a lehetőség arra, hogy emberek szerveződjenek és más emberekkel kapcsolatba lépjenek, függetlenül a földrajzi távolságtól és az időtől, befolyásolja azt, ahogyan értjük és megszervezzük/a tanulást, és ahogyan a tanítás-tanulás folyamatáról gondolkodunk. Ez a változás, kihívást is jelent a művészeti nevelésben. Felvetődik a kérdés, hogyan tanítható a képzőművészet egy ilyen gyorsan változó világban, hogyan készíthetjük fel ma a diákokat a holnap művészetére.

2. A kutatás szándéka

Doktori disszertációmban a fentebb említett kérdésekkel szeretnék foglalkozni. Elméleti és gyakorlati ismereteket gyűjtök nem művészeti tudományágakból, mint a pszichológia, a pedagógia, a neurológia, a nyelvészet, antropológia és erőszakmentes kommunikáció (EMK) és ezeket beültetem a művészeti nevelésbe. Ennek azon szándéka, hogy hozzájáruljon egy olyan oktatási rendszer létrehozásához, ahol a tanulást alapvető emberi szükségletnek tekintik, amely - ha adott megfelelő környezetben - értelmes, kellemes, öncélú és önkezdeményező tevékenységgé válhat. Ezen az interdiszciplináris eszmen keresztül megfigyelhetőek, megközelíthetőek és

megmagyarázhatóak bizonyos nehézségek amikkel művészeti hallgatók szembesülhetnek a rajz tanulás során. Egy új pedagógiai hozzáállás és modell bemutatása kerül sor, ami pedagógiai paradigmaváltozáson illetve a tanítási-tanulási folyamat újramegszervezésén alapszik.

3. A dolgozat felépítése

Az első fejezet bevezetést nyújt a pszichológia és a pedagógia olyan területeibe, amelyek kapcsolódnak a művészeti oktatáshoz. A fejezet bemutatja, hogy a pszichológiai tényezők, pontosabban az intelligencia, az intropersonális és az intrapersonális kapcsolódások, hogyan befolyásolják azt, ahogyan a művészetet tanuljuk. Az emberi intelligenciához kapcsolódó képességek, mint a kreativitás, a vizuális önkifejezés és az művészeti alkotás láthatóak az 1.1. részben. Howard Gardner többszörös intelligencia-, és Daniel Goleman érzelmi intelligencia elméletének bemutatására is itt kerül sor. Az érzelmek és a tanulás közötti kapcsolat az 1.2. rész témája. Ez az alfejezet megmutatja, hogy a pozitív és negatív érzelmek befolyásolhatják azt, ahogyan cselekszünk és reagálunk, illetve a flow-élményt mint tanulást és a kreatív kifejezés ideális állapotát, valamint a flow megjelenésének feltételeit. Az 1.3. részben a tanár egyéniségének fontosságát, valamint az egész tanítási-tanulási folyamatot mutatom be. Ebben a fejezetben jelenik meg az a koncepció, mely szerint tanárként dolgozni nem szerepvállalást jelent, hanem a tanár valódi személyiségének jelenlétét. Ez a gondolat kapcsolódik a 1.4. alfejezethez, ahol a tanár-diák kapcsolatról írok. Ugyanez az alfejezet tárgyalja a diák-diák kapcsolat hatását az egyéni tanulásfejlődésre. Végül a 1.6 részben a csoport tanulási folyamatra gyakorolt hatásának fontosságát mutatom be. Az ember egyfajta biológiai hajlammal rendelkezik, mely arra készíti, hogy csoportban éljen, interakcióba kerüljön más csoporttagokkal és hogy tanuljon tőlük, ezért a csoportot a legtermészetesebb, legösztönzőbb és legtámogatóbb tanulási környezetnek tekintjük.

A második fejezet az emberi szabadságon alapuló oktatási modellek évtizedes tapasztalatait mutatja be (2.1.). Ezek a példák megmutatják, hogy a tanulás egy természetes emberi szükséglet, amely ha megfelelő szabadságot kap, autotelikus lehet. A fejezet két különböző szerkezetű

oktatási modellt mutat be: az egyik erő és pozíció hierarchián, míg a másik funkcionális hierarchián alapszik, ahol a az oktatás résztvevői egyenlőséget élveznek (2.2.1. és 2.2.2.). A funkcionális hierarchia koncepcióját több sikeresen működő iskola és tanfolyam példáján keresztül illusztrálom.

A harmadik fejezet a rajzi törés témájával foglalkozik. A művészi hajlam csökkenésének jelensége, amely a gyermekek 10-12 éves korában fordul elő leggyakrabban, különböző elméletekkel magyarázható. Ezt a jelenséget Betty Edwards, Gerő Zsuzsa, Kárpáti Andrea elméletein keresztül mutatom be.

A negyedik fejezet az erőszakmentes kommunikáció (EMK) alapjait mutatja be. Az EMK szemlélete eltér a szokásos gondolkodásmódtól. E szerint az, ahogyan érezzük magunkat, nem a környezeti hatásoktól függ, hanem attól, hogy a belső szükségleteink ki vannak-e elégítve, vagy sem. Ez a paradigma megváltoztatja azt, ahogyan az embereket és a problémákat megközelítünk, értelmezi ezeket és összeköti a szükségletekkel. A 4.2. pontban EMK két kapcsolattartási módszerét mutatom be, ezek a hiteles önkifejezés és az empátikus (aktív) hallgatás. Ezek alkalmazásával a kommunikáció harmonikusabb lesz, amennyiben a két módot nem keverjük össze. 4.3. ismerteti és példákkal mutatja be az EMK alapvető szerkezetét és négy alapelemét: a megfigyelést, az érzést, a szükségletet és a kérést.

Az ötödik fejezet összehasonlítja azokat a nehézségeket amelyekkel a művészeti iskolákban tanuló diákok szembesülnek, a rajzi töréssel (5.3). Ezt a két problémát és az ítélezés megértését az EMK szempontjából vizsgálja (5.1). Ez mutatja azt, hogy az ítélező mentális modell potenciális oka lehet a rajztanulás nehézségeinek, mind a 10-12 éves gyermekek, mind a művészeti iskolákban tanuló diákok esetében, amely két probléma talán ugyanaz.. A 5.4. Betty Edwards a rajzgyakorlatok hatékonyságát azzal magyarázza, hogy a gyakorlatok segítenek a diákoknak a nem-ítélkező gondolkodás minta megtanulásában, amely a flow megjelenését eredményezi. Az 5.6-os alfejezetben felvetődik a lehetősége annak, hogy a flow a szinkretizmus és a nem-ítélkező szemléletmód a gond mentes fejlődés és rajzi kifejezés alapja.

A hatodik és egyben utolsó fejezet tanítási-tanulási modellt ír le a vizuális művészeti nevelés számára. A 6.1-es alfejezet a 20. és a 21. században használt oktatási modelleket mutatja be. A 6.1.1., az internet információáramlásra gyakorolt hatását írja le míg a 6.1.2 foglalkozik az internet befolyásával a tanulás szervezésére és az internethasználók közötti önállóan kezdeményezett lapos hierarchia létrehozásával. A 6.2. részben néhány, a 20. és a 21. században, a vizuális művészeteken belül bekövetkezett változást írok le, hangsúlyozva az elmúlt 100 évben, Duchamp a „Forrás” című munkájának hatására kialakult sokféleséget a művészi kifejezésben. A 6.4. alfejezet bemutat egy új tanítási-tanulási modellt, az úgynevezett Gyémánt modellt, ami a funkcionális hierarchia és az EMK értékrendjén alapszik. Az itt leírt gyémántmodell releváns megoldást jelent azokra a kihívásokra, amelyekkel a jelenlegi oktatási rendszerben szembesülhetünk. (6.4.2.) A Gyémánt modell fontosságát és előnyeit a 6.5.2. részben fejtem ki. Végül, a javasolt módszer alkalmazását személyes tanítási tapasztalataim leírásával illusztrálom.

4. Konklúzió

A tanulás alapvető emberi igény, amely lehet egy értelmes, kellemes, autotelikus és önállóan kezdeményezett tevékenység, ha adott a megfelelő környezet és megközelítés. Az oktatásban alapos változásra van szükség – nem csak abban, hogyan tanítunk ma vagy hogyan vannak megszervezve az iskolák, hanem elsősorban abban, ahogy gondolkodunk az oktatásról. Más tudományok tudása és évtizedes tapasztalata, értékes forrása lehet a változás megalapozásának. Azonban az oktatás strukturális megszervezése és az ajánlott tanítási módszerek nem elegendőek egy nagyobb fordulat bekövetkeztéhez. Annak érdekében, hogy jelentős fejlődés jöhessen létre az oktatási rendszerben először is személyes szintű változásokra lenne szükség, egész pontosan a tanároknak az oktatásról és a tanulásról való gondolkodását kellene alakítani.

Az erőszakmentes kommunikáció alkalmazása a művészeti oktatásban segítséget nyújthat a tanulás, a fejlődés és az önkifejezés iránti természetes emberi szeretet helyreállításához. Arra is használható, hogy megértsük azokat a problémákat, amikkel a művészetet tanuló diákok szembesülnek, és a technikai eszközök biztosításával segítsük a problémák leküzdését. Amellett hogy egy másfajta hozzáállást nyújt a művészet tanulásában és a tanulás megszervezésében, az

EMK technikai eszközöket is ad annak érdekében, hogy a szemlélet realizálható legyen. Továbbá, mivel a fókusz az emberi szükségletekre van irányítva, és mivel ennek köszönhetően el tud fogadni és koordinálni más, akár ellentétes gondolkodással, értékrenddel vagy véleménnyel rendelkező embereket, hasznos lehetne a képzőművészet tanulásához a 21 század elején.

Az új paradigma szerint, a jövő pedagógusok feladata, hogy felébresszék, támogassák és ápolják ezeket a természetes emberi potenciálokat olyan tanulási környezetben, ami szabad, támogató és együttérző, és amelynek célja, hogy szolgálja a diákok tanulási igényeit. Ez megalapozhatja egy olyan oktatási rendszer létrehozását, amely őszintebb és nagyobb valószínűséggel megfelel a diákok és a tanárok valós tanulási szükségleteinek. Ezen kívül hozzájárulhat ahhoz, hogy a tanulás tartósan értelmes és kielégítő tevékenység tudjon maradni.

Az EMK paradigma a diákok kognitív modelljének fejlesztéséhez is felhasználható, valamint a magukkal, illetve a munkájukkal szembeni ítéletmentes hozzáállásukat is támogatja. Ily módon a diákokat arra lehet ösztönözni, hogy önállóan létrehozzák a rajzfejlesztést segítő három elemet: a nem ítélező gondolkodás mintát, az flow jelenségét és a szinkretizmust.

A Gyémánt modell egy új oktatási szerkezetet kínál, amely hatékonyabban bírkozik meg a jelenlegi változásokkal és a művészeti világ sokszínűségével. Ez megszüntné a régi hatalom hierarchiáját az oktatásban, és bevezetne egy egyenlőbb oktatási szerkezetet, ami lehetővé tenné, hogy a diákok és a tanárok élvezzék a kölcsönös interakcióból származó hasznot és egymástól tanulhassanak. Ez lehetővé tesz egy olyan tanulást, amely személyre szabottabb és ösztönzi a csoporttagok kölcsönös információ cseréjét és tanulását. Azon kívül, hogy létrehoz egy ítéletmentes tanulási környezetet ami szabadságon, elfogadáson és együttérző kapcsolódáson alapszik, amik a flow és az értelmes tanulás alap alkotóelemei és amik alapvetőek amikor művészetet tanulunk vagy kreatívan fejezzük ki önmagunkat.